

ግንቦት 15 ቀን 2003 ዓ/ም

ዳኞች፡- ሐገሥ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሳ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች፡- ዛፍኮ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር ጠበቃ ዜና ደባሱና አቶ

ታምሩ ወንድም አገኘሁ - ቀረቡ

ተጠሪ፡- ብሔራዊ መሐንዲሶች ስራ ተቋራጭ ድርጅት - አልቀረቡም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤትና የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጡት ውሣኔ መሠታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት ያቀረበውን የሰበር አቤቱታ አጣርቶ ለመወሰን ነው። ጉዳዩ በመጀመሪያ የታየው በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ነው።

በከፍተኛው ፍርድ ቤት ተጠሪ ከሣሽ አመልካች ተከሣሽ ሆነው የተከራከሩ ሲሆን በሌላ በኩል አመልካች የተከሣሽ ከሣሽነት ክስ በማቅረብ አመልካች የተከሣሽ ከሣሽ ተጠሪ የከሣሽ ተከሣሽ በመሆን ተከራክረዋል። በስር ፍርድ ቤት ግራ ቀኙ የሚከራከሩበት ጉዳይ የግንባታ ስራ ውል አፈጻጸምና ክፍያን የሚመለከት ነው።

1. ጉዳዩ የተጀመረው ተጠሪ ባቀረቡት ክስ ነው። ተጠሪ መጋቢት 4 ቀን 1984 ዓ.ም በተደረገና ሐምሌ 1 ቀን 1985 ዓ.ም በተሻሻለ ውል ለተከሣሽ የግንባታ ስራ የሰራ መሆኑንና በግንባታው ሂደት በአሰሪው የተሰጠ የስራ ለውጥ ትዕዛዝና ተጨማሪ ስራ ምክንያት ሶስት ስምምነቶችን በመፈራረም ስራውን የሰራ መሆኑን ገልጿል። ተጠሪ /ከሣሽ/ ጥር 1 ቀን 1988 ዓ.ም የምድር ቤቱንና ቤዝመንቱን ለተጠሪ ያስረከበ መሆኑንና ከአንደኛ ፎቅ እስከ አምስተኛ ፎቅ ያለውን ስራ በማጠናቀቅ መጋቢት 20 ቀን 1988 ዓ.ም ማስረከቡንና የተከሣሽ /አመልካች/ አማካሪ መሐንዲስ ብር 644,216.37 /ስድስት መቶ አርባ አራት ሺ ሁለት መቶ አስራ ስድስት ብር ከሰላሳ ሰባት ሣንቲም/ አመልካች ለተጠሪ እንዲከፍል ለመጨረሻ የክፍያ ሰርተፊኬት ጽፏል። አመልካች የእሱ ተቀጣሪ በሆነው አማካሪ መሀንዲስ የተሰጠውን የክፍያ የምስክር ወረቀት በመቃወም በስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር አቤቱታ አቅርቧል። ስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር የተከሣሽ አማካሪ

መሀንዲስ በክፍያ የምስክር ወረቀት የገለጸቸው ክፍያዎች ለከሚሰጡ ሊከፍሉት የሚገባ ክፍያዎች መሆናቸውን አረጋግጧል። ስለሆነም ተከሚነት ትክክለኛነቱ የተረጋገጠውን የመጨረሻ ክፍያ ከነወለዱና ለመያዣና ለመልካም ስራ አፈጻጸም የተያዘውን ገንዘብ ከነ ወለዱ እንዲከፍል ውሳኔ ይሰጥልኝ በማለት ተከሚነት ብር 2,144,107.60 /ሁለት ሚሊዮን አንድ መቶ አርባ አራት ሺ አንድ መቶ ሰባት ብር ከስልሣ ሣንቲም/ እንዲከፍለው ጠይቋል። አመልካች በተከሚነት ቀርቦ የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያነት ጉዳዩ በሽምግልና ሣይታይ ለፍርድ ቤት መቅረብ አይገባውም የሚል መከራከሪያ ያቀረበ ሲሆን ፍራ ጉዳዩን በተመለከተ ከሚሰጡ 589 ቀናት የዘገየ በመሆኑ መቀጫ ገንዘብ የመክፈል ሃላፊነት አለበት ከሚሰጡ የጥራት ደረጃ የግንባታ ስራውን አልሰራም። ከጊዜዬ እርክክብ በኋላ የተለያዩ ጉድለቶችን ለማስተካከል ወጭ አውጥቻለሁ። አማካሪ መሀንዲስ የመጨረሻ ክፍያ የማጽደቅ ስልጣን ያሌለው በመሆኑ የከሚነት /ተጠሪ/ ክስ ተገቢነት የለውም በማለት ተከራክሯል።

2. አመልካች በበኩሉ አሻሽሎ ባቀረበው የተከሚነት ከሚሰጡ ክስ የከሚነት ተከሚነት /ተጠሪ/ የግንባታ ስራውን ሐምሌ 6 ቀን 1986 ዓ.ም በማጠናቀቅ ማስረከብ ሲገባው አምስት መቶ ሰማኒያ ዘጠኝ ቀናት ግንባታውን አዘግይቷል።

ስለሆነም የከሚነት ተከሚነት የግንባታ ስራ ውሉን ላዘገየበት 10% ቅጣት ብር 662,679.59 /ስድስት መቶ ስልሣ ሁለት ሺ ስድስት መቶ ሰባ ዘጠኝ ብር ከሀምሣ ዘጠኝ ሣንቲም/ ሊከፍል ይገባዋል። የህንጻ ስራው በመዘግየቱ ህንጻውን በማክራየት አገኘው የነበረውን ገቢ ቀርቶብኛል። እንዲሁም ለባንክ የተክፈለው ወለድ የከሚነት ተከሚነት የመሸፈን ግዴታ አለበት። የከሚነት ተከሚነት ስራውን በሚፈለገው ጥራት ደረጃ ባለመስራቱ ጉድለቱን ለማስተካከል የወጣውን ወጭ መሸፈን ይገባዋል። ስለሆነም የከሚነት ተከሚነት /ተጠሪ/ ብር 5,823,704.26 /አምስት ሚሊዮን ስምንት መቶ ሃያ ሶስት ሺ ሰባት መቶ አራት ብር ከሃያ ስድስት ሣንቲም/ ለተከሚነት ከሚሰጡ /ለአመልካች/ እንዲከፍል ይወሰንልኝ በማለት ጠይቀዋል።

ተጠሪ የከሚነት ተከሚነት በመሆን የህንጻ ስራው ማጠናቀቂያ ጊዜ የተራዘመው በስምምነት በመሆኑ ከህንጻ ስራው ማጠናቀቂያ ጊዜ ጋር በማያያዝ የተከሚነት ከሚሰጡ ያቀረቡት የቅጣት ክፍያና የጉዳት ካሣ ክፍያ የሀገር መሠረት የለውም። የከሚነት ተከሚነት በሚፈለገው የጥራት ደረጃ ስራውን ስርቶ አስረክቧል። አለ የተባለውን ጉድለት ለማስተካከል ተገቢውን ጥረት አድርጎ በተከሚነት ከሚሰጡ እንቢተኛነት የቀረ በመሆኑ በሀላፊነት ልጠየቅ አይገባም። የተከሚነት ከሚሰጡ ጉድለትን ለማስተካከል አወጣሁ የሚሉትን ወጭ የሚያስረዳ ማስረጃ አላቀረቡም። ክሣቸው ሙሉ በሙሉ ወድቅ ይደረግልኝ በማለት ተከራክሯል።

3. የክፍተኛው ፍርድ ቤት ግራ ቀኙ ክርክራቸውን ለማጠናከር በቃልና በጽሁፍ ያቀረቡትን ክርክርና ማስረጃ ከመረመረ በኋላ አመልካች /ተከሚነት/ የከሚነት /የተጠሪ/ ክስን በመቃወም ያቀረበውን የመጀመሪያ የክስ መቃወሚያ በብይን ውድቅ አድርጎታል። የስር ፍርድ ቤት ከሚሰጡ /ተጠሪ/ ህንጻውን በአግባቡ ሰርተው ያስረከቡ መሆኑን በማስረጃ አረጋግጠዋል። ስለሆነም ተከሚነት /አመልካች/ ከሚሰጡ የጠየቀውን የመጨረሻ ክፍያ ብር 644,216.37 /ስድስት መቶ አርባ አራት ሺ ሁለት መቶ አስራ ስድስት ብር ከሰላሣ ሰባት ሣንቲም/ ከነወለዱ የመክፈል ሀላፊነት አለበት። ነሐሴ 29 ቀን 1984 ዓ.ም የተደረገው የግንባታ ስራ ውል ስምምነት ሀምሌ 1 ቀን 1985 ዓ.ም በተደረገው ውል ተሻሽሏል። ከዚህ በኋላ የተከሚነት ከሚሰጡ /አመልካች/ መስከረም 26 ቀን 1987 ዓ.ም ግንቦት 28 ቀን 1987 ዓ.ም እና ጥር 9 ቀን 1988 ዓ.ም በሰጠው የስራ ለውጥ ትዕዛዝና ተጨማሪ የግንባታ ስራ ትዕዛዝ መሠረት የስራ ውል ማጠናቀቂያ ጊዜ ግራ ቀኙ ቃለጉባኤ በመያዝ የተስማሙ በመሆኑና የከሚነት ተከሚነት ስራውን በተሻሻለው የጊዜ ገደብ ውስጥ

ስለጠናቀቁ የከሣሽ ተከሣሽ የተከሣሽ ከሣሽ የጠየቀውን መቀጫና የጉዳት ካሣ ክፍያ የመክፈል ሀላፊነት የለበትም። ከሣሽ ለተከሣሽ ስራውን ሰርቶ ካስረከበ በኋላ የእምነብረድ ስራው የረገፈ መሆኑን የተከሣሽ ከሣሽ በተሻለ ማስረጃ አስረድቷል። ስለሆነም ጉድለት ያለበት መሆኑ በማስረጃ የተረጋገጠው የዕምነብረድ ስራ በካሬ ሜትር ብር 238 ታስቦ የ2040.64 ካሬ ሜትር እንደገና ለመስራት የሚያስፈልገው ብር 485,672.32 /አራት መቶ ሰማኒያ አምስት ሺ ስድስት መቶ ሰባ ሁለት ብር ከሰላሳ ሁለት ሣንቲም/ የከሣሽ ተከሣሽ /ተጠሪ/ ለከሣሽ ተከሣሽ /አመልካች/ የመክፈል ሀላፊነት አለበት። ስለሆነም የከሣሽ ተከሣሽ ለመልካም ስራ አፈጻጸምና መያዣ ካስያዘው ገንዘብ ውስጥ የእምነብረድ ስራውን ለማስተካከል የሚያስፈልገው ብር 485,672.32 ቀንሶ የተከሣሽ ከሣሽ ብር 28, 663.68 /ሀያ ስምንት ሺ ስድስት መቶ ስልሣ ሶስት ብር ከስልሣ ስምንት ሣንቲም/ ለከሣሽ ተከሣሽ ሊከፍል ይገባል በማለት ውሳኔ ሰጥቷል። አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ አቅርቧል። ይግባኝ ለሚው ችሎት የአመልካችን ይግባኝ በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 337 መሠረት ሰርዞታል።

4. አመልካች ሐምሌ 13 ቀን 2001 ዓ.ም በተጻፈ የሰበር አቤቱታ የአመልካችና የተጠሪ ክርክር በሽማግሌ እየታየ እያለ በፍርድ ቤት መቅረቡ ተገቢ አለመሆኑን በግልጽ ያቀረብኩትን ተቃውሞ የስር ፍርድ ቤት ማለፋ የሥነ ሥርዓት ህግ ግድፈት ነው። በህግና በውል የተደነገገውን የግንባታ ስራ ውል ማጠናቀቂያ ጊዜ በተለያየ ጊዜ በተያዙ ቃለ ጉባኤዎች ተራዝሟል በማለት የስር ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት አለበት። የአመልካች አማካሪ መሀንዲስ በግንባታ ስራዎች መመሪያ ከተሰጠው ስልጣን ውጭ የመጨረሻ ክፍያ ሰርተፍኬት ያለአመልካች ፈቃድና ስምምነት ለተጠሪ መስጠቱ ተገቢ አይደለም።

የስር ፍርድ ቤት አማካሪ መሀንዲስ ከስልጣኑ ውጭ ባጸደቀው የመጨረሻ ክፍያ የምስክር ወረቀት መሠረት አመልካች ለተጠሪ ክፍያ እንዲፈጸም መወሰኑ ተገቢ አይደለም። የስር ፍርድ ቤት አመልካች ያቀረበውን የልዩ አዋቂ ምስክርነት ቃል ሳይመዘነው ማለፋ ተገቢነት የለውም። ስለሆነም ይግባኝ ለሚው ችሎት ከላይ የተዘረዘረው ጉድለት ያለበትን ውሳኔ ማጽናቱ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት አመልክቷል።

ተጠሪ በበኩሉ አመልካች የራሱ ወኪል የሆነው አማካሪ መሀንዲስ ያዘጋጀውን የክፍያ የምስክር ወረቀት በመቃወም ለስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር አቤቱታ አቅርቦ ሚኒስቴር መስሪያ ቤቱ የአማካሪ መሀንዲሱ ያዘጋጀው የክፍያ የምስክር ወረቀት ጉድለት ያሌለበት መሆኑን በመግለጽ ውሳኔ ሰጥቷል። ተጠሪ የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር በሰጠው ውሳኔ መሠረት እንዲፈጸምለት የአፈጻጸም ክስ አቅርቦ አመልካች ጉዳዩ መወሰን ያለበት በፍርድ ቤት ነው የሚል መቃወሚያ በማቅረቡ የአፈጻጸም መዘገቡ ተዘግቷል። አመልካች ተጠሪ ክስ ሲያቀርብ ጉዳዩ በሽማግልና ሊታይ ይገባል በማለት ያቀረቡት ተቃውሞ የህግ መሠረት የለውም። አመልካችና ተጠሪ ውል የተዋዋሉበት መሠረታዊ ጉዳይ የማይንቀሳቀስ ህንጻ ስራ ግንባታ ውል ነው። አመልካች ለጉዳዩ አግባብነት ያለውን ልዩ የህግ ክፍል ሳይሆን ስለ ውሎች በጠቅላላው የተደነገጉ ድንጋጌዎችን በመጥቀስ ያቀረቡት የሰበር አቤቱታ ለተያዘው ጉዳይ አግባብነት ያላቸውን የህግ ድንጋጌዎች ያላገናዘበ ነው። አመልካች መጋቢት 24 ቀን 1998 ዓ.ም ጽፎ ባቀረበው መልስ የግንባታው ማጠናቀቂያ ጊዜ የተለወጠ መሆኑን አምኖ መልስ ከሰጠ በኋላ አመልካች የስራ ለውጥ ትዕዛዝና የተጨማሪ ግንባታ ስራ ትዕዛዝ ለመፈጸም የሚያስፈልገው የጊዜ መጠን ላይ በመስማማት ስራው ከተከናወነ በኋላ የግንባታ ስራ ማጠናቀቂያ ጊዜው አልተራዘመም በማለት የሚያቀርበው ክርክር የህግ መሠረት የለውም። የግንባታ ስራ የሚጠናቀቅበትን የጊዜ ገደብ ለመቀየር የሚደረግ ስምምነት በተለየ ፎርም እንዲሆን ህግ አያስገድድም። አመልካች ያቀረበው

የሰበር አቤቱታ በሰር ፍርድ ቤትና በይግባኝ ሰሚው ችሎት አረጋግጠው የወሰኗቸው ፍሬ ጉዳዮች የሚደግፍ እንጂ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመ መሆኑን የማያመለክት በመሆኑ አቤቱታው ውድቅ እንዲሆንልኝ በማለት ሚያዝያ 8 ቀን 2002 ዓ.ም በተጻፈ መልስ አቅርቧል አመልካች መስከረም 28 ቀን 2003 ዓ.ም የተጻፈ የመልስ መልስ አቅርቧል።

5. ከሰር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር የቀረበው የጽሁፍ ክርክር ከላይ የተገለጸው ሲሆን እኛም ጉዳዩን መርምረናል። ጉዳዩ አመልካችና ተጠሪ የግንባታ ስራው ስለሚጠናቀቅበት ጊዜ በመጀመሪያ ያደረጉት ስምምነት ተጠሪና የአመልካች አማካሪ መሀንዲስ በተለያየ ጊዜ ቃለ ጉባኤ በመያዝ ባደረጉት ስምምነት ተሻሻሏል በማለት አመልካች ያቀረቡት የተሻሻለ የከሳሽነት ክስ ውድቅ መደረጉ ተገቢ መሆኑን ወይም አለመሆኑን ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 1721፣ የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1763 እና የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1764 ድንጋጌዎችን መሠረት በማድረግ ለመመርመር ጭብጥ ተይዞ ለሰበር ችሎት የቀረበ ነው። እኛም ጉዳዩ ለሰበር ችሎት ሲቀርብ የተያዘውን ይህንን ጭብጥ መሠረት በማድረግ ጉዳዩን መርምረናል።

5.1. ከላይ የተያዘውን ጭብጥ ለመወሰን በመጀመሪያ አመልካችና ተጠሪ ለሚከራከሩበት ጉዳይ ገዥነትና ተፈጻሚነት ያለው የህግ ክፍል የትኛው ነው? የሚለውን ነጥብ መወሰን አስፈላጊ ሆኖ አግኝተነዋል። አመልካች ተጠሪ የግንባታ ስራውን የሚያጠናቀቅበት ጊዜ በህግ የተደነገገውን መሠረት በማድረግ አልተሻሻለም በማለት የሚከራከረው ስለውሎች የተደነገገውን የፍታብሔር ህግ ድንጋጌዎች በተለይም የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1721፣ የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1763 እና የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1764 በመጥቀስ በመሆኑ ጉዳዩ ለሰበር የቀረበው የስር ፍርድ ቤትን ውሳኔ ከላይ የተጠቀሱት የህግ ድንጋጌዎችን መሠረት በማድረግ ለመመርመር ተብሎ ነው። ሆኖም የአመልካች ጠበቆች በስርና በሰበር ጠቅላላ የውል ህግ ድንጋጌዎችን መሠረት በማድረግ ያቀረቡት ክርክርና ጉዳዩ ለሰበር ችሎት ሲቀርብ የተያዘውን ጭብጥ ህግ አውጭው የማይንቀሳቀስ ግንባታ ስራ ውልን በተመለከተ ገዥነትና ተፈጻሚነት እንዲኖራቸው በማሰብ ከደነገጋቸው ልዩ የህግ ማዕቀፎችና በህግ ስልጣን የተሰጣቸው አስፈጻሚ አካላት ስለማይቀሳቀስ ግንባታ ስራ ውል አውጥተው ተፈጻሚ ካደረጓቸው የአስራር መመሪያዎች አንጻር መታየት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

የማይንቀሳቀስ ንብረት ለመስራት የሚደረግ ውል ገዥነትና ተፈጻሚነት እንዲኖራቸው በማሰብ ህግ አውጭው ከደነገጋቸው የህግ ማዕቀፎች መካከል አንደኛው በፍታብሔር ህግ አንቀጽ 3019 እስከ አንቀጽ 3040 የተደነገገው የሚገኘው ልዩ የህግ ክፍል ነው። “ስለማይንቀሳቀስ ንብረት ስራ ውል” በሚል ርዕስ ስር የተደነገጉት እነዚህ የህግ ድንጋጌዎች የስራ “ተቋራጭነቱ ውል የተደረገው የህንጻን ስራ ለመስራት የተሰራውን ለማደስ ወይም አንድ የማይንቀሳቀስ ንብረት ለማደራጀት የሆነ እንደሆነ ከዚህ በታች በተነገሩት ድንጋጌዎች የሚመራ ይሆናል” በማለት ህግ አውጭው በፍታብሔር ህግ ቁጥር 3019 ንኡስ አንቀጽ 1 በመደንገግ ለማይንቀሳቀስም ንብረት ግንባታ ስራ ውል ገዥነትና ተፈጻሚነት ያላቸው ልዩ የህግ ድንጋጌዎች መሆናቸውን በግልጽ አውጇል።

ስለሆነም አመልካች ከተጠሪ ጋር ያደረገውን የስራ ውል አስመልክቶ የሚያቀርባቸው ክርክሮች ለጉዳዩ ገዥነትና ተፈጻሚነት ያላቸው ልዩ የህግ ድንጋጌዎችን መሠረት በማድረግ ሳይሆን ጠቅላላ የውል ህግ ድንጋጌዎችን መሠረት በማድረግ እንዲታይለትና እንዲወሰንለት የሚያቀርቡው ክርክር ተገቢ ሆኖ አላገኘውም።

የስራ ተቋራጭነት ውል ተፈጽሟል የሚባለው አሰሪውና የስራ ተቋራጭ ስለሚፈጽሙት ስራዎችና ስለ ዋጋው አከፋፈል የተስማሙ በሆነ ጊዜ እንደሆነ የፍታብሔር ህግ ቁጥር 3020 ንኡስ አንቀጽ 1 የሚደነግግ ሲሆን የስራው ተቋራጭ አሰሪው እያወቀ ስራዎቹን ለመስራት ጀምሮ እንደሆነ ወይም ከዋጋው ላይ አስቀድሞ ገንዘብ ተቀብሎ እንደሆነ ውል ለመኖሩ በቂ ማረጋገጫ ይሆናል በማለት የፍታብሔር ህግ ቁጥር 3020 ንኡስ አንቀጽ 2 ይደነግጋል። ከላይ ከተገለጹት የህግ ድንጋጌዎች የምንረዳው የግንባታ ስራ ውል በልዩ ፎርም እንዲደረግ ስለማይንቀሳቀስ ግንባታ ስራ ውል የተደነገጉት ድንጋጌዎች የሚያዘኑት ፣ መሆኑን ለመረዳት የሚቻል መሆኑን ነው።

ይኸው የአመልካችና ተጠሪ ክርክርና ጉዳዩ ለሰበር ችሎት ሲቀርብ የተያዘው ጭበጥ የማይንቀሳቀስ ግንባታ ስራ ውል ልዩ ባህሪና ህግ አውጭው የማይንቀሳቀስ ግንባታ ስራ ውልን በተመለከተ ገዥነትና ተፈጻሚነት እንዲኖራቸው በማሰብ የደነገጋቸውን ልዩ የህግ ድንጋጌዎች አግባብነት ያላቸው የህግ ማዕቀፎች መሠረት ያደረገ ከመሆኑ አንጻር መታየት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

የማይንቀሳቀስ ንብረት ለመስራት የሚደረግ ውል አስመልክቶ ልዩ ተፈጻሚነትና ገዥነት ያላቸው ደንቦች ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 3019 እስከ ፍታብሔር ህግ ቁጥር 3040 የተደነገጉት ድንጋጌዎች መሆናቸውን ህግ አውጭው “ስለማይንቀሳቀስ ንብረት የስራ ውል” በሚለው ክፍል “ የስራ ተቋራጭነቱ ውል የተደረገው የህንጻ ስራን ለመስራት ፣ የተሰራውን ለማደስ ወይም አንድ የማይንቀሳቀስ ንብረት ለማደራጀት የሆነ እንደሆነ ከዚህ በታች በተነገሩት ድንጋጌዎች የሚሰራ ይሆናል” በማለት በፍታብሔር ህግ ቁጥር 3019 ንኡስ አንቀጽ 1 በግልጽ ደንግጋል። ስለማይንቀሳቀስ ግንባታ ስራ ውል አስረጅነት በልዩ ሁኔታ የተደነገገው የፍታብሔር ህግ ቁጥር 3020 ንኡስ አንቀጽ 1 የስራ ተቋራጭነት ውል አለ የሚባለው ሁለቱ ወገኖች /አሰሪውና የስራ ተቋራጭ /ስለሚፈጽሙት ስራዎችና ስለዋጋው የተስማሙ በሆነ ጊዜ እንደሆነ የሚደነግግ ሲሆን የስራው ተቋራጭ አሰሪው እያወቀ ስራዎቹን ለመስራት ጀምሮ እንደሆነ ወይም ከዋጋው ላይ አስቀድሞ ገንዘብ ተቀብሎ እንደሆነ ውል ለመኖሩ በቂ ማረጋገጫ እንደሚሆን በፍታብሔር ህግ ቁጥር 3020 ንኡስ አንቀጽ 2 ይደነግጋል።

የሚሰራውን የግንባታ ስራ አይነትና መጠን እንደዚሁም ስራው ስለሚጠናቀቅበት ጊዜ መጋቢት 4 ቀን 1984 ዓ.ም በጽሁፍ ያደረጉት የስራ ውል ሐምሌ 1 ቀን 1985 ዓ.ም ያሻሻሉት መሆኑን የስር ፍርድ ቤትና በይግባኝ ሰሚው ችሎት ተረጋግጧል። አመልካች ከዚህ በኋላ የአመልካች ወኪልና አማካሪ መሀንዲስ ከተጠሪ ጋር በመስማማትና ቃለ ጉባኤ በመያዝ የሰጣቸው የስራ ትዕዛዝ ለውጦችና ተጨማሪ የግንባታ ስራዎች ስለመኖራቸውና በአሰሪው ወኪል ለውጥ የተደረገውን ስራዎችና የስራ ትዕዛዝ የተሰጠባቸው ተጨማሪ የግንባታ ስራዎች ለማክናወን የሚያስፈልገው ተጨማሪ ጊዜ የመጀመሪያው የስራ ውል በተደረገበት ፎርም መሠረት የተደረገ ባለመሆኑ ህጋዊ ውጤት የለውም በማለት የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1721ን በመጥቀስ ያቀረቡት ክርክር ከላይ ሙሉ ይዘታቸው ከተገለጸው የፍታብሔር ህግ ቁጥር 3020 ድንጋጌዎች አንጻር መታየት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል። የግንባታ ስራ ውል መጠን ፣ ክፍያና የግንባታ ስራ ውል የሚጠናቀቅበትን ጊዜ ለማሻሻል አሰሪውና የስራ ተቋራጭ የተስማሙ መሆናቸውን ለማስረዳት የመጀመሪያው የስራ ውል በተደረገበት አይነት የተጻፈ ውል ማቅረብ ግዴታ እንዳልሆነ ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 3020 ንኡስ አንቀጽ 2 ድንጋጌ ይዘት ፣ መንፈስና ዓላማ ለመገንዘብ ይቻላል። ከዚህ በተጨማሪ የአሰሪው ተወካይ የሆነው አማካሪ መሀንዲስ በየዕለቱ የሚሰጣቸው የስራ ትዕዛዞች

የሚጽፋቸው ማስጠንቀቂያዎችና ክስራ ተቋራጭ ጋር የተስማማባቸው ሰነዶች የማይንቀሳቀስ ንብረት ግንባታ ስራ ውል ልዩና ውስብስብ ባህሪ አንጻር የስራ ተቋራጭን መብትና ወይም ግዴታ ለማስረዳት ተቀባይነት ያላቸው ማስረጃዎች እንደሆኑ የስራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር ስለግንባታ ስራ አፈጻጸም ባወጣው መመሪያ ተመልክቷል።

ስለሆነም አመልካች በወኪሉ አማካኝነት በተለያዩ ጊዜ ክስራ ተቋራጭ ከሆነው ተጠሪ ጋር በማስማማትና ቃለ ጉባኤ በመያዝ የሰጣቸው የስራ ለውጥ ትዕዛዞችና ተጨማሪ የግንባታ ስራ ትዕዛዞችና የለወጣቸውን ስራዎችንና ተጨማሪ የግንባታ ስራውን ለማከናወን ተጠሪ የሚያስፈልገውን ጊዜ በሚመለከት ያደረጓቸው ስምምነቶች የመጀመሪያው የግንባታ ስራ ውል በተደረገበት ፎርም መሠረት የተከናወኑ ባለመሆኑ ህጋዊ ውጤት የላቸውም በማለት የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1721 በመጥቀስ ያቀረበው ክርክር ተገቢ ሆኖ አላገኘውም።

5.2. አመልካች የግንባታ ስራውን እንደ አሱ ሆኖ እንዲከታተሉለት የመደበው አማካሪ መሀንዲስ በተለያዩ ጊዜ ከተጠሪ ጋር በተያዘ ቃለ ጉባኤ የስራ ለውጥ ትዕዛዝ የሰጠና የተጨማሪ ግንባታ ስራ እንዲሰራ የተስማማ መሆኑ ፍራ ጉዳይ የማጣራትና ማስረጃ የመመዘን ስልጣን ባላቸው ፍርድ ቤቶች ተረጋግጧል። አመልካች በግንባታው ሂደት ለተደረገ የስራ ለውጦችና ተጨማሪ የግንባታ ስራዎች ተጨማሪ ክፍያ ሲፈጽም የቆየ መሆኑ በማስረጃ ተረጋግጧል። አመልካች የሰጠው የስራ ለውጥና የተጨማሪ ስራ ትዕዛዝ ተጨማሪ ስራ የሚያስከትል በሆነ ጊዜ በስራው መጠን የስራ ተቋራጭ ተጨማሪ ክፍያ የመጠየቅ መብት ያለው መሆኑ በፍታብሔር ህግ ቁጥር 3032 ንኡስ አንቀጽ 2 በግልጽ ተደንግጓል። አሰሪው የስራ ተቋራጭን ሀላፊነት የሚያከብድ የስራ ለውጥ ትዕዛዝ ወይም ተጨማሪ የግንባታ ስራ በሚያዘበት ጊዜ የተለወጠውን የግንባታ ስራ ወይም ተጨማሪ የግንባታ ስራ ለመስራት ተጨማሪ ክፍያ /ገንዘብ/ ብቻ ሳይሆን ተጨማሪ ጊዜ የሚያስፈልገው በመሆኑ አመልካች ለጉዳዩ አግባብነት የሌለውን የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1763 እና የፍታብሔር ህግ ቁጥት 1764 በመጥቀስ ያቀረበው ክርክር የማይንቀሳቀስ ግንባታ ስራ በአሰሪው ትዕዛዝ ስለማለውጥበት ወይም ተጨማሪ የግንባታ ስራ ትዕዛዝ በሚሰጥበት ወቅት የስራ ተቋራጭ የተቀያየረውንና በተጨማሪነት የተሰጠውን የግንባታ ስራ ለማከናወን አስፈላጊ የሆነ ጊዜና ገንዘብ እንዲሰጠው የመጠየቅ መብት ያለው መሆኑን በፍ.ሕ.ቁ. 3032 የተደነገገውን በግንዛቤ ውስጥ የማያስገባ በመሆኑ አልተቀበልነውም። ስለሆነም የስር ፍርድ ቤት አመልካችና ተጠሪ መጋቢት 4 ቀን 1984 ዓ.ም ያደረጉት የህንጻ ግንባታ ስራ ውል ሀምሌ 1 ቀን 1985 ዓ.ም ያሻሻሉት መሆኑንና ከዚህ ጊዜ በኋላ አመልካች በወኪሉ አማካኝነት በሰጠው የስራ ትዕዛዝ ለውጥና የተጨማሪ ግንባታ ስራ ትዕዛዝ ምክንያት በተለያዩ ጊዜ በቃለ ጉባኤ በመስማማት የግንባታው ስራ ማጠናቀቂያ ጊዜውን ያሻሻሉት በመሆኑ ተጠሪ በውሉ መሠረት የሚከፍለው ቅጣትም ሆነ የጉዳት ካሳ የለም በማለት የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የሌለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

5.3. አመልካች አማካሪ መሀንዲሱ የመጨረሻ ክፍያ የምስክር ወረቀት የማጽደቅ ስልጣን የሌለው መሆኑ ግልጽ ሆኖ እያለ የስር ፍርድ ቤትና ይግባኝ ሰሚው ችሎት አማካሪ መሀንዲሱ ከተሰጠው ስልጣን ውጭ ባዘጋጀው የክፍያ የምስክር ወረቀት የተመለከተውን ገንዘብ እንዲከፍል መወሰናቸው መሠረታዊ የህግ ስህተት ነው የሚል ክርክር አቅርቦዋል። ጉዳዩን እንደመረመርነው የስር ፍርድ ቤት አመልካች ወኪሉ በሆነው አማካሪ መሀንዲሱ ባዘጋጀው የመጨረሻ የክፍያ የምስክር ወረቀት የዘረዘረውን ክፍያ እንዲፈጽም የወሰነው ፣ የአመልካች

አማካሪ መሀንዲስ የመጨረሻ ክፍያ በተናጠል የማጽደቅ ስልጣን አለው ከሚለው መደምደሚያ በመድረሱ አይደለም። የስር ፍርድ ቤት የወሰነው አመልካች ክፍያውን አልፏቸውም የሚልበት ህጋዊ ምክንያት ያለው መሆኑን የሚያስረዳ ተአማኒነት ያለው ማስረጃ ያላቀረበ መሆኑንና ተጠሪ ክፍያ የጠየቀበትንና በአመልካች አማካሪ መሀንዲስ የክፍያ የምስክር ወረቀት የተዘረዘረውን ስራ በአግባቡ ያከናወነና ክፍያውም የሚገባው መሆኑን በማስረጃ ያስረዳ መሆኑን በግልጽ በማስፈራር እንደሆነ የስር ፍርድ ቤት በውሳኔው በግልጽ አስፍሯል። ከዚህ በተጨማሪ ተጠሪ የግንባታ ስራውን ሙሉ በሙሉ በማጠናቀቅ ለአመልካች ያስረከበ መሆኑንና ተጠሪ ለአመልካች ሰርቶ ካስረከበው ስራ ውስጥ ጉድለት የተገኘበት የእምነብረድ ስራ ብቻ መሆኑ አመልካች ባቀረበው የከሃሽ ከሃሽነት ክስ በተደረገው ክርክርና በቀረበው ማስረጃ የተረጋገጠ መሆኑን የስር ፍርድ ቤት ፍሬ ጉዳይ የማጣራትና ማስረጃ የመመዘን ስልጣኑን በመጠቀም ውሳኔ ሰጥቶበታል። ተጠሪ የእምነብረድ ስራውን በሚፈለገው የጥራት ደረጃ ባለመስራቱ አመልካች ጉድለቱን ለማስተካከል ሊያወጣ የሚችለውን ወጭ ተጠሪ ለመልካም አፈጻጸምና ለመያዣ ካስያዘው ገንዘብ ቀንሶ እንዲያስቀር የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ ሰጥቷል።

ስለሆነም ተጠሪ አማካሪ መሀንዲሱ ባዘጋጀው የመጨረሻ የክፍያ ሰርተፊኬት የገለጸውን የስራ መጠንና ዋጋ ያለው ስራ የሰራ መሆኑን በማስረጃ እንዳስረዳ በማረጋገጥ አመልካች ተጠሪ ለሰራው ስራ ክፍያ እንዲፈጽም የስር ፍርድ ቤትና ይግባኝ ሰሚው ችሎት የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የሌለበት በመሆኑ የአመልካችን የሰበር አቤቱታ አልተቀበልነውም። በአጠቃላይ ከላይ በዝርዝር ባስቀምጥናቸው ምክንያቶች የአመልካች ክርክር ስለማይንቀሳቀስ ንብረት ግንባታ ስራ ተፈጻሚነት ያላቸውን ልዩ የህግ ድንጋጌዎችና የአሰራር መመሪያዎች መሠረት ያላደረገ ነው። የስር ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ማጽናቱ መሠረታዊ የህግ ስህተት የለበትም በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጡት ውሳኔ ጸንቷል።
2. በዚህ ፍርድ ቤት የካቲት 10 ቀን 2002 ዓ.ም የተሰጠው የዕግድ ትዕዛዝ ተነስቷል።
3. በዚህ ፍርድ ቤት የወጡትን ወጭና ኪሳራ ግራ ቀኙ ለየራሳቸው ይቻሉ።

መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት